

PETICIJA

Lietuvos teisininkų bendruomenės viešas kreipimasis

DĖL GALIMO KONSTITUCINIO TEISINĖS VALSTYBĖS PRINCIPŲ PAŽEIDIMO VYKDANT MOKESČIŲ REFORMĄ

Atsižvelgdami į tai, kad:

– Lietuvos valstybės ekonominis pagrindas apibrėžtas Konstitucijoje – tai privati nuosavybė, asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva (Konstitucijos 46 straipsnis), todėl Konstitucija neleidžia (draudžia) nustatyti tokio teisinio reglamentavimo, kuris sudarytų netinkamas sąlygas ūkinės veiklos laisvei. Remiantis Konstitucija, valstybė privalo remti visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą (Konstitucinio Teismo 1996 m. balandžio 18 d., 2002 m. kovo 14 d. nutarimai),

– pareiga mokėti mokesčius yra konstitucinė pareiga, todėl valstybė privalo saugoti ir gerbti mokesčių mokėtojų teisėtus interesus ir lūkesčius. Tai reiškia, kad mokesčių mokėtojai, pagal Konstituciją privalantys mokėti įstatymu nustatytus mokesčius, turi ir teisę pagrįstai tikėtis, jog nustatant ar keičiant mokesčius bus paisoma konstitucinio teisinės valstybės principo, teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir saugumo principų, kurie suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo, kuriuo nustatomi mokesčiai, stabilumą (Konstitucinio Teismo 1997 m. liepos 10 d., 1998 m. spalio 9 d., 2002 m. kovo 14 d., 2003 m. lapkričio 17 d., 2006 m. gruodžio 22 d., 2010 m. vasario 12 d. nutarimai),

– tiek nustatydamas mokesčius, tiek keisdamas mokestinį reglamentavimą įstatymų leidėjas privalo paisyti Konstitucijoje įtvirtintų principų. To išraiška, be kita ko, yra Konstitucijos laiduojama garantija, kad mokesčių mokėtojams privalo būti suteiktas laiko tarpas iš anksto susipažinti su naujais mokesčių įstatymų reikalavimais, prie jų priderinti savo turinius interesus ir ekonominės veiklos perspektyvas,

– nustatant valstybinius mokesčius turi būti laikomasi Konstitucijos principų ir normų, be kita ko, konstitucinių teisingumo, proporcingumo, teisinio tikrumo ir aiškumo, asmenų teisėtų lūkesčių apsaugos principų. Neabejotina, kad, be šių įvedant ar keičiant mokesčius privalomų laikytis konstitucinių principų, pagal Konstitucijos 69 straipsnio 1 dalį, taikytinos ir įstatymų nustatytos teisėkūros procedūros. Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, kad negalima ignoruoti jokios Konstitucijoje, įstatymuose ar Seimo statute įtvirtintos įstatymų leidybos proceso stadijos ar įstatymų priėmimo taisyklės (Konstitucinio Teismo 1993 m. lapkričio 8 d., 1997 m. gegužės 29 d., 2000 m. spalio 18 d., 2001 m. birželio 28 d., 2002 m. sausio 14 d., 2005 m. sausio 19 d., 2008 m. vasario 22 d., 2010 m. rugsėjo 29 d. nutarimai),

– pagal Seimo statuto 135 straipsnio 3 dalį, kartu su įstatymo projekto aiškinamuoju raštu turi būti pateikiami numatomo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta, kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps gyvenimo, verslo sąlygoms ir jo plėtrai. Pagal Teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsnio 1 dalį, iš esmės keičiant teisinį reguliavimą privalo būti atliktas numatomo teisinio poveikio vertinimas, kurio „išsamumas turi būti proporcingas galimoms numatomo teisinio reguliavimo pasekmėms“,

– Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad konstituciškai būtų nepateisinama, jeigu nebūtų atliktas įstatymu siekiamo santykių reguliavimo veiksmingumo vertinimas, nebūtų įvertinama, ar įstatymas nesukels neigiamų pasekmių. Teismas akcentavo, kad ekonominių santykių reguliavimo veiksmingumo vertinimas turi būti atliekamas išsamiai, objektyviai, nešališkai, o prireikus turi būti kviečiami specialių žinių turintys asmenys (Konstitucinio Teismo 2010 m. rugsėjo 29 d. nutarimas), žemiau pasirašę Lietuvos teisės profesionalai ir teisininkai kreipiasi į Lietuvos Respublikos Prezidentą, Lietuvos Respublikos Seimą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybę, atkreipdami įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžios dėmesį, kad:

– neatlikus visapusiško, išsamaus, objektyvaus, nepriklausomo ir nešališko Vyriausybės teikiamų mokesčių teisinio reguliavimo pakeitimų ekspertinio poveikio vertinimo, pagrįsto alternatyvų ir galimų ekonominių scenarijų palyginimu, bus paneigti pamatiniai teisėkūros principai, išreiškiantys imperatyvius įstatymų leidėjui keliamus reikalavimus,

– nesilaikant Teisėkūros pagrindų įstatymo ir visapusiškai, tinkamai ir išsamiai neįvertinus mokestinės reformos poveikio Konstitucijos garantuojamai ūkinės veiklos laisvei, ekonominės veiklos perspektyvoms ir potencialiai neigiamų pasekmių, į kurias atkreipė dėmesį jau virš dviejų šimtų organizacijų, galimai bus pažeista Konstitucija ir visų pirma konstitucinis teisinės valstybės principas, paneigtas konstitucinis atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekis.

Prašome Vyriausybės Seimui pateiktą mokesčių reformos projektą svarstymą sustabdyti ir jį tęsti tik pašalinus minėtus galimus teisinės valstybės garantijų pažeidimus.